

BACKGROUND REPORT

PRAGUE PRAŽSKÝ
STUDENT STUDENTSKÝ
SUMMIT

UNESCO

**Ochrana kulturního dědictví v případě
ozbrojeného konfliktu**

Autor: Tadeáš Zíka

Imprimatur: Martin Mezenský, Kateřina Krestová

Jazyková úprava: Jakub Kopřiva, Jana Fialová, Vojtěch Vrabec

Grafická úprava: Vendula Kulichová

Model OSN

Vydala Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) pro potřeby XXI. ročníku Pražského studentského summitu.

© AMO 2015

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

Žitná 27, 110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 813 460, e-mail: summit@amo.cz

IČ: 65 99 95 33

www.amo.cz

www.studentsummit.cz

1 Úvod

Historie je základní součástí naší civilizace. V současnosti si tento fakt lidstvo již uvědomuje, ačkoliv tomu tak nebylo vždy. Nyní se společnost v čele s **Organizací OSN pro výchovu, vědu a kulturu** (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation, dále jen UNESCO) snaží již od sedmdesátých let dvacátého století chránit dědictví, které lidstvo má, ale mohlo by o něj přijít. UNESCO je bezesporu nejznámější právě svým Seznamem světového dědictví, na němž jsou zapsány památky kulturní, přírodní, ale i podvodní či nemateriální. Zatímco kulturní a přírodní jsou běžnější (například katedrála jako kulturní a vinice jako přírodní), podvodní a nemateriální jsou zvláštnější a vzácnější kategorie. Do podvodních se dají například zařadit korálové útesy nebo potopená antická řecká města, do nemateriálních pak například zvyky nebo jazyky.

Tento background se zabývá výhradně podkategorií kulturních a přírodních památek, pod tu totiž spadají **akutně ohrožené památky** (Heritage at risk). Vzhledem k aktuální situaci ve světě bude text zaměřen na kulturní památky ohrožené ozbrojenými konflikty. Naleznete zde informace o historickém vývoji ochrany jedinečných a historicky významných míst, dozvíte se o několika přelomových případech a věnovat se budete i současným problémům.

1.1 Jak jsou kulturní objekty během konfliktů ohroženy? Záleží na tom?

Kulturní statky, ať už jde o umění, architekturu nebo jiné cenné předměty, mohou být během ozbrojených konfliktů poškozeny i zcela zničeny. K tomuto ohrožení se ještě přidává další problém v podobě **rozkrádání** historických artefaktů, jejich pašování a následný prodej na černém trhu.¹

V otázce, zdali bychom se měli věnovat zachraňování památek i na globální úrovni, je **několik argumentů proti**. Jedním z nich může být **morální hledisko**, z jehož pohledu lze jednoduše říci, že pokud během ozbrojeného konfliktu lidé strádají a umírají, pak je ochrana historických objektů absolutně podřadná.

Proti ochraně stojí i **důvody ekonomické**. Záštitu objektů, jejich případné přemístování i restaurování jsou finančně velmi náročné. Tyto peníze by přitom během ozbrojeného konfliktu

¹ CARNEGIE COUNCIL FOR ETHICS IN INTERNATIONAL AFFAIRS, The Fate of Cultural Property in Wartime: Why it Matters and What Should Be Done [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://www.carnegiecouncil.org/publications/ethics_online/0085.

jistě našly užitečnější cíl, jako například zdravotní péči, zásobování, vojenské náklady, ochranu civilních obyvatel, jejich evakuaci a podobné.

George Stout² se v roce 1942 na tento problém podíval z jiného úhlu pohledu, když napsal: „*Zatímco vojáci Spojených národů si probíjávají cestu do zemí kdysi dobytých a držených nepřáteli, vlády Spojených národů budou čelit mnoha problémům. [...] V oblastech zničených bombardováním a ohněm jsou monumenty uctívány lidmi těchto zemí či měst: kostely, svatyně, sochy, obrazy, mnoho druhů umění. [...] Ochrana těchto věcí nijak neovlivní vývoj bitev, ale ovlivní vztahy vojsk invaze s těmito lidmi a jejich vládami. [...] Ochrana těchto věcí ukáže respekt k virám a zvykům všeho lidu a ponese svědectví, že tyto věci nepatří pouze jednotlivým lidem, ale také dědictví celého lidstva.*“³ Nutno podotknout, že tuto myšlenku lze považovat za **základ ochrany památek** a dodnes na ni v těchto souvislostech lidé navazují.⁴

UNESCO zastává postoj, že bychom měli ochraňovat starověké manuskripty, sochy a budovy ne jenom proto, že jsou krásné, staré nebo protože se tam schází věřící lidé; musíme je ochraňovat, protože jsou **součástí kultury, historie a identity lidí**. Nedávno v tomto duchu promluvila v souvislosti s ničením památek v Sýrii generální ředitelka UNESCO Irina Bokova: „*Toto je ztráta celého lidstva. Některá kulturní místa mají výjimečnou univerzální hodnotu – patří všem a musí být všemi ochraňována. To musí být jasné. Nemluvíme jenom o kamenech a baráku. Tohle je o hodnotách, identitách a náležitosti.*“⁵

K tomuto etickému základu se dají přidat **další praktické důvody**. Ztráta kulturního majetku, který ještě nebyl důkladně prostudován, může vést k tomu, že vědci nikdy nezjistí určitou informaci o dané kultuře, nebo ji nemusí zcela správně pochopit. I když se předmět podaří později najít, bez kontextu jeho původního místa nalezení může být těžké ho správně k některé kultuře přiřadit.

Státy k tomuto problému mohou zaujímat různé postoje a ani určitá konvence, která je k žádnému konání přinutit prakticky nemůže a případné sankce za její porušování jsou nedostatečné, je rozhodně nepomáhá sjednotit. Zdá se totiž, že mezi národy jsou **nejednotné představy o konceptu ochrany světového dědictví** a jeho významu.

² Expert na restaurování, ředitel muzea, člen jednotky americké armády „Monuments, Fine Arts and Archives section“ působící během 2. světové války s cílem zachránit co nejvíce kulturních památek, 1897-1978; MONUMENTS MEN FOUNDATION, George Stout [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z:

<http://www.monumentsmenfoundation.org/the-heroes/the-monuments-men/stout-lt.-cdr.-george-l.-usnr>.

³ CARNEGIE COUNCIL FOR ETHICS IN INTERNATIONAL AFFAIRS, The Fate of Cultural Property in Wartime: Why it Matters and What Should Be Done [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z:

http://www.carnegiecouncil.org/publications/ethics_online/0085.

⁴ TAMTÉŽ

⁵ TAMTÉŽ

1.2 Ničení kultury tvoří překážky míru

Ničení nebo vykrádání nejen náboženských míst může přispět k **tvoření překážek v míru**, neboť se vytvoří nenávisť mezi aktéry. Občas toho některé strany i využívají. Při bojích během rozpadu Jugoslávie v letech 1992 až 1995 byly často jako první vypalovány knihovny, v Kosovu (konflikt proběhl mezi lety 1998 a 1999) to byly zase mešity. To vyvolá v lidech nevraživost a jakékoliv naděje na mír a ochota k jednání jsou pak ještě menší.

Po ukončení válečného konfliktu je následná restaurace poškozených objektů velmi nákladná a zdlouhavá. Navíc v případě krádeže kulturních předmětů a jejich propašování do jiné země může proces reparační ještě prodloužit, neboť je jejich vrácení do původní země zkomplikované složitými legislativními problémy. Často se jako příklad uvádí předměty ukradené Rudou armádou na konci druhé světové války z Maďarska, které se podařilo navrátit až v roce 2006.⁶

2 Historie

Lidstvo na ochranu svých památek v minulosti příliš nedbalo a v historii lze nalézt mnoho případů, kdy během ozbrojených konfliktů některé historické objekty neušly těžkému poškození nebo kompletní destrukci. Vzhledem ke statusu prvního moderního masového konfliktu není k podivení, že úvodní impuls k ochraně památek dala **občanská válka ve Spojených státech** v letech 1861 - 1865 (tzv. válka Severu proti Jihu).

2.1 The Lieber Code

Tehdejší prezident USA Abraham Lincoln podepsal v roce 1863 příkaz „*Instruction for the Government of Armies of the United States in the Fields*“, lépe známý jako „**The Lieber Code**“.⁷ Tento vládní dokument poprvé v historii ošetřoval ochranu nejen historických kulturních památek a uměleckých děl, ale i škol, knihoven a dalších veřejných objektů, které neslouží k vojenským účelům.⁸ Krom toho je mu připisován i **první novodobý pokus o definování základních pravidel války** a dá se považovat za první krůček ke stanovení jisté „minimální morálky války“ a základu pro válečné soudy.⁹

⁶ CARNEGIE COUNCIL FOR ETHICS IN INTERNATIONAL AFFAIRS, The Fate of Cultural Property in Wartime: Why it Matters and What Should Be Done [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://www.carnegiecouncil.org/publications/ethics_online/0085.

⁷ NEW YORK TIMES, The Lieber Codes [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://opinionator.blogs.nytimes.com/2013/04/24/the-lieber-codes/>.

⁸ YALE LAW SCHOOL, LILLIAN GOLDMAN LAW LIBRARY, General Orders No. 100 : The Lieber Code [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://avalon.law.yale.edu/19th_century/lieber.asp.

⁹ NEW YORK TIMES, The Lieber Codes [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://opinionator.blogs.nytimes.com/2013/04/24/the-lieber-codes/>.

Lieberův kodex inspiroval evropské právníky k sepsání podkladů pro první podobné právní zákonitosti chování se ve válce či ozbrojeném konfliktu na evropské půdě – Haagské konvence.

2.2 Haagské konvence 1899, 1907

Na přelomu 19. a 20. století byly přijaty Haagské konvence,¹⁰ první multilaterální smlouvy týkající se odzbrojení a zákonů války. První Haagská konvence byla podepsána v roce 1899 na návrh ruského cara Mikuláše II. Druhá, podepsaná v roce 1907, tu první pouze drobně upravovala.¹¹

Nicméně i tyto konvence se ochrany historických a významných budov týkaly jen částečně a víceméně **kopírovala zásady** napsané v Lieberově kodexu a nijak více se jimi nezaobírala.

2.3 Roerichův pakt

První smlouvou, která se věnovala výhradně ochraně kulturních statků, byla „*Dohoda o ochraně uměleckých a vědeckých institucí a historických monumentů*“ neboli „**Roerichův pakt**“, kterou přijala Organizace amerických států.

Dohoda navrhovala **ochranu kulturních statků ve válce i v míru**. Inspirována Červeným křížem navrhla vlajku, která by měla vlát nad každou budovou, na niž se dohoda vztahuje. Tak by každý věděl, že by tato budova neměla být ohrožována.¹²

Roerichův pakt stanovil, že historické monumenty, muzea, vědecké, umělecké, vzdělávací a kulturní instituce mají neutrální status, což znamená, že se jedná o nevojenské objekty, a že jak budovy, tak zaměstnanci těchto institucí by měli být respektováni a chráněni, podobně jako zdravotníci a další humanitární pracovníci ve válce. Pakt ale také stanovil, že ochrana těchto institucí zanikne, pokud začnou být **využívány pro vojenské účely**.¹³

2.4 Haagská konvence 1954

Roerichův pakt ale nestačil na druhou světovou válku, během níž nacisté ve velkém ničili to umění a historické památky, které jejich názorům nevyhovovaly, a všechno ostatní se snažili ukrást. Odhaduje se, že během druhé světové války bylo do Německa přivezeno přes pět

¹⁰ CULTURE AND DEVELOPMENT, Preservation management for libraries, archives and museums: CHAPTER 9: Preserving cultural heritage in times of conflict [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.culture-and-development.info/issues/conflict.htm>.

¹¹ INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS, Protocol for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict. The Hague, 14 May 1954 [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <https://www.icrc.org/ihl/INTRO/410?OpenDocument>.

¹² GETTY, Cultural Heritage Policy Documents: Roerich Pact: Protection of Artistic and Scientific Institutions and Historic Monuments (1935) [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://www.getty.edu/conservation/publications_resources/research_resources/charters/charter05.html.

¹³ TAMTÉŽ.

milionů kulturních objektů.¹⁴ V odpovědi na toto rozsáhlé vykrádání a ničení historických objektů Spojenecké armády vytvořily oddíl specialistů pro památky, umění a archivy (MFAA, populárně nazývané Monuments Men), který měl na starost vyhledávání ukradených objektů. Robert Edsel, historik a zakladatel Monuments Men Foundation, popsal jejich misi následovně: „Zachránit, co se dá”.¹⁵ To se jim do jisté míry povedlo, protože oněch 60 mužů, kteří aktivně v Německu ztracené předměty hledali, do roku 1950 našlo přes dva a půl milionu kulturních objektů.¹⁶

Po konci války a založení UNESCO byla potřeba smlouvy o ochraně kulturních statků aktualizovat, přepracovat a sjednotit. Výsledkem byla „Konvence o ochraně kulturních objektů v případě ozbrojeného konfliktu” z roku 1954,¹⁷ známá spíše jako „**Haagská konvence**” (Pozor! Neplést s Haagskými konvencemi z let 1899 a 1907!).

Cílem dohody bylo zajištění toho, že movité i nemovité kulturní památky budou hlídány a respektovány jako **společné dědictví lidstva**. Objekty, jež neslouží k vojenským účelům, mají být během ozbrojených konfliktů chráněny. Seznam toho, co se považuje za kulturní památky, je dle dané konvence velmi široký a spadají do něj například významné architekturní monumenty, umělecká díla, knihy, manuskripty uměleckého či historického významu, muzea, velké knihovny, archivy, archeologické oblasti nebo historické budovy a to nehledě na jejich původ nebo vlastnictví.¹⁸

Signatářské **státy se v ní zavazují k ochraně kulturního dědictví** skrze několik mírových prostředků. Základem je příprava ochrany už během mírových období. Zahrnuje zkompletování inventury, plánování scénářů nouzových situací pro ochranu proti požáru nebo strukturálnímu kolapsu budovy, přípravu nouzové evakuace movitých kulturních objektů a nalezení vhodného náhradního uskladnění. Dále musí být určeny authority zodpovědné za provedení výše zmíněného.¹⁹

¹⁴ CARNEGIE COUNCIL FOR ETHICS IN INTERNATIONAL AFFAIRS, The Fate of Cultural Property in Wartime: Why it Matters and What Should Be Done [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://www.carnegiecouncil.org/publications/ethics_online/0085.

¹⁵ TAMTÉŽ

¹⁶ TAMTÉŽ

¹⁷ UNESCO, Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/armed-conflict-and-heritage/the-hague-convention/>.

¹⁸ TAMTÉŽ

¹⁹ UNESCO, Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/armed-conflict-and-heritage/the-hague-convention/>.

Státy by také měly zvážit **označení** daných důležitých budov a monumentů **jednoduše rozeznatelným znakem konvence**, vyčlenění speciální jednotky ve svých vojenských silách pro ochranu kulturního dědictví, zavedení sankcí za porušení konvence (například finančních, obchodních, či politických) a široké propagování konvence ve společnosti i v řadách kulturních profesionálů, vojenských institucí nebo výkonných orgánů státní správy.²⁰

2.5 Situace po Haagské konvenci a několik příkladů jejího porušování

Ačkoliv je Haagská konvence mezinárodně uznávanou smlouvou, která má silnou pozici a přes sto signatářů, **dochází k jejímu porušování**. V druhé polovině minulého století došlo k četnému nedodržování v Turecku, Izraeli, Iráku, Íránu a státech bývalé Jugoslávie.

Kvůli četným případům vykrádání byla v roce 1970 představena nová „**Konvence o prostředcích k zákazu a zabránění nezákonného importu, exportu a přesunu vlastnictví kulturních památek**.”²¹ Mezi hlavní prostředky této dohody patří vystavování exportních certifikátů, inventura, monitorování obchodu a vystavování pokut a sankcí státům porušujícím dohodu. Krom toho se věnuje i vzdělávacím kampaním a napomáhá napravovat již spáchané krádeže donucením států k vydání propašovaných artefaktů.

Nelze ovšem popřít, že **konvence leccos změnila**. Minimálně veřejné povědomí o ochraně památek se velmi zlepšilo a existuje mezinárodní legislativa, podle které se tyto záležitosti dají ošetřovat, nicméně i přes existující snahu k poškození kulturních objektů stále může dojít kvůli nevhodnému zacházení s nimi.

3 Současná situace

Momentálně je většina mezinárodních organizací zafixována na **severní Afriku a Blízký východ**. Tato oblast je kolébkou lidstva. Vznikaly zde první vyspělé civilizace, první státy a mnoho náboženských směrů. Odtud vychází většina lidské kultury a není proto divu, že právě **zde se nacházejí jedny z nejstarších, nejcennějších a nejvýznamnějších památek**, jaké máme. Ty jsou však vzhledem ke konfliktům neustále v ohrožení a historikové a archeologové se shodují na tom, že situace je nejhorší od druhé světové války.²²

²⁰ TAMTÉŽ.

²¹ UNESCO, Convention on the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Property – 1970 [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/illicit-trafficking-of-cultural-property/1970-convention/>.

²² FINANCIAL TIMES, Is it time to rethink our ideas about preserving world heritage? [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.ft.com/intl/cms/s/2/545458d4-fae9-11e4-9aed-00144feab7de.html#axzz3eGYxde8Z>.

3.1 Islámský stát

Po válce v Íránu, Iráku, Kuvajtu, Afghánistánu, konfliktech v Pásmu Gazy, Arabském jaru a dalších konfliktech se v některých částech výše zmíněných oblastí šíří takzvaný **Islámský stát (dále jen IS)**.

IS se na historické památky úmyslně zaměřuje. Tato organizace odmítá jakékoliv tradice či oslavování něčeho staršího, než je islám samotný, a proto vykládá nemalé úsilí všechny památky, které odporují jejich vnímání světa, zničit, nebo prodat.²³ Navíc tuto destrukci využívá ve svůj prospěch – skrze nahrávky, na kterých ničí stovky i tisíce let staré objekty, se jí dostává poměrně velké mediální pozornosti. Částečně pozitivním efektem je ovšem zvýšení povědomí o ohrožení kulturních základů lidstva.

Movitých předmětů IS využívá ještě důmyslněji. Jejich **prodejem na černém trhu** soukromým sběratelům, muzeím i jako dekorace přes internetové aukce si organizace přijde na velmi slušné peníze, které jim dohromady se ziskem z prodeje ropy poskytují silné finanční zázemí.²⁴ A zatímco ve starověkém Nimrudu, Ninive a Hatře dochází k postupnému ničení budov, na černém trhu se objevují artefakty právě z těchto míst. IS se dokonce pohybuje v ještě neprozkoumaných archeologických oblastech, kde uplatňuje takzvanou „buldozerovou archeologii“ – členové této organizace používají k odkrytí co největší plochy všechnu dostupnou techniku – buldozery, bagry a obecně těžkou techniku, která většinu případných nálezů zničí. Občas si na odkrývání archeologických oblastí najmou i tamější obyvatelstvo.

V důsledku tohoto odkrývání se svět nedozví, co se objevilo, a může tak zcela **přijít o možnost zisku nových historických informací.** Pozdější identifikace na černém trhu je téměř nemožná. Tyto artefakty se roztrouší po celém světě a často lidé, kteří je koupili, ani nemusí vědět, za co své peníze zaplatili. Může to být opravdu téměř kdokoliv, neboť mnoho těchto historických předmětů se dá sehnat i na eBay.²⁵

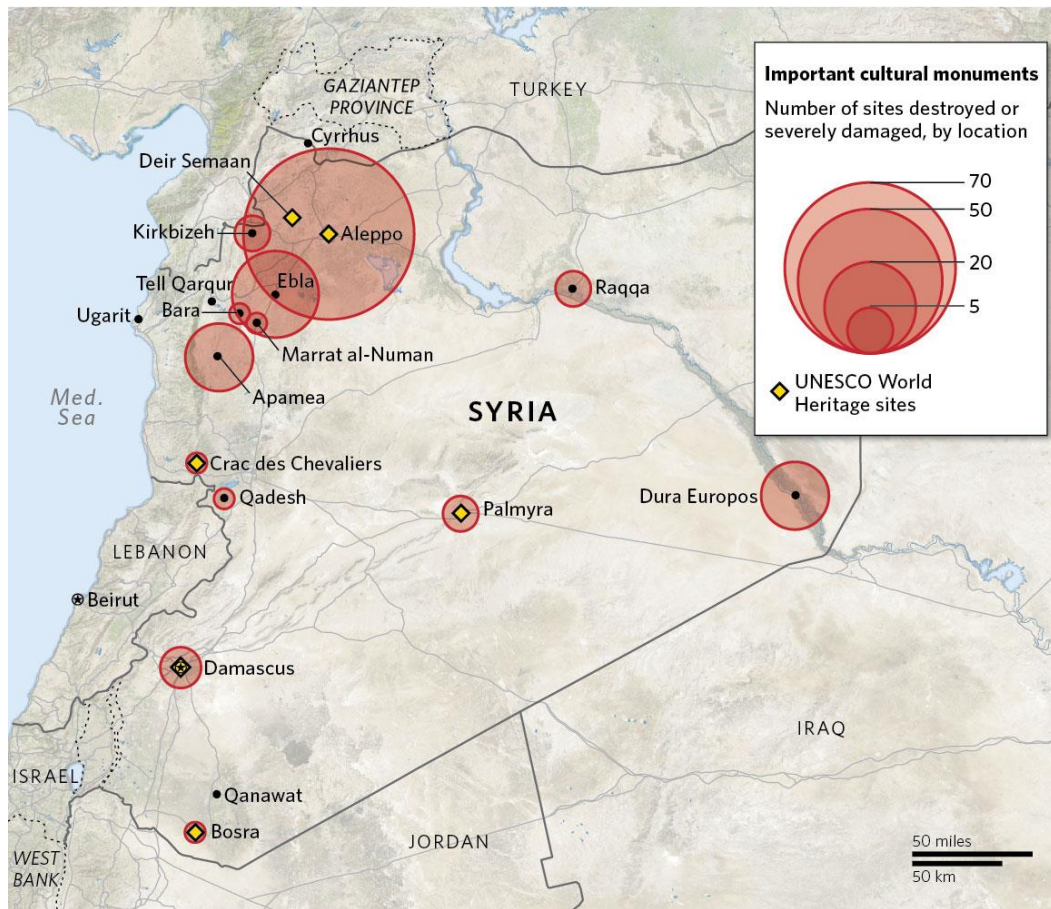
²³ TAMTÉŽ

²⁴ BBC, Islamic State and the ‚blood antique‘ trade [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/culture/story/20150402-is-and-the-blood-antique-trade>.

²⁵ ASSOCIATION FOR RESEARCH INTO CRIMES AGAINST ART, Essay: Do you think art collectors might be tempted to buy Syrian antiquities (looted or otherwise?). We say resoundingly, yes [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://art-crime.blogspot.co.uk/2014/11/do-you-think-art-collectors-might-be.html>.

Obrázek 1: Zničené nebo poškozené památky na Blízkém východě²⁶

3.2 Ohrožené památky obecně

Na seznamu světového dědictví v ohrožení UNESCO je v současnosti **48 památek** (nejvíce za celou historii), **z toho 32** (tedy 66 %) se jich nachází právě **v Africe a na Blízkém východě**.²⁷ Z nich je na seznamu většina právě z důvodu ohrožení ozbrojeným konfliktem. Zvláště kritická je situace především v Sýrii, kde v jednom roce se všech šest jejích památek dostalo na seznam světového dědictví v ohrožení. Na tomto seznamu však nejsou všechny památky, kterých se konflikty v současnosti dotýkají. Podobně je na tom i Libye,²⁸ Jemen²⁹ a další.

²⁶ THE WALL STREET JOURNAL, Map of cultural property destroyed by IS [online]. Dostupné z: <http://graphics.wsj.com/documents/blood-art/img/cities/map3.jpg>.

²⁷ UNESCO, World Heritage Statistics [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/list/stat/>.

²⁸ THE GUARDIAN: Isis vandalism has Libya fearing for its cultural treasures [online]. [cit. 2015-07-30]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2015/mar/07/isis-destroy-libya-cultural-treasures>.

²⁹ THE WASHINGTON POST: The world may be ignoring the destruction of cultural treasures in Yemen [online]. [cit. 2015-07-30]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/blogs/worldviews/wp/2015/06/05/the-world-may-be-ignoring-the-destruction-of-cultural-treasures-in-yemen/>.

Nicméně památky nejsou ohrožovány pouze v Africe a arabských státech. Například během **osamostatňování Kosova** se do ohrožení dostaly středověké monumenty – především kostely a kláštery.³⁰ Nejde pouze o památky UNESCO, které mohou být ohroženy. Například konflikt na **Ukrajíně** už ohrozil a částečně zničil několik kostelů a středověkých pevností.³¹

3.3 Proč je ochrana kultury stále nedostačující

Vzhledem k současné kritické situaci jsou dalším logickým krokem změny mezinárodního systému. Nejdříve však musí být nalezeny důvody, proč současný systém ochrany památek nefunguje. Nasnadě je několik viníků. Lze vinit nacionalistické režimy, které kulturu **zneužívají k propagaci svých ideologických zásad** tím, že odstraní tu část kultury, která nepodporuje jejich cíle a názory. Prodej ilegálních artefaktů podporuje fakt, že lidé mohou přijít k **obrovskému zisku** spojenému s velmi **malým riskem odhalení a potrestání**, protože je téměř nedohledatelný. S tím má leccos společného i UNESCO, které je kritizováno za **nedostatek prostředků**. Organizaci scházejí finance i lidské zdroje, stejně tak jako mechanismy pro dostatečně přísné sledování a trestání.

Sjednocení v ochraně památek navíc ohrožují i **vedlejší politické motivy**. USA a Izrael v roce 2011 pozastavily své členské příspěvky do UNESCO poté, co Palestina získala plné členství. Ani jedna z těchto zemí existenci samostatné Palestiny neuznává a zákony USA již od 90. let zakazují příspěvky organizacím, které tak činí.³² Zbytek členských států byl předem varován, že k tomu v případě přijetí Palestiny dojde. Obě země o dva roky později ztratily své hlasovací pravomoci na půdě UNESCO, nicméně pro organizaci samotnou je to mnohem větší rána. Jenom příspěvky USA se ročně pohybovaly okolo 240 milionů dolarů, což tvořilo bezmála **22 % rozpočtu UNESCO**.³³ To nyní prochází finanční krizí a je nuceno rušit či omezovat své programy. Současný prezident USA Barack Obama se sice situaci snaží změnit, ale stále neúspěšně.³⁴

³⁰ UNESCO, Medieval Monuments in Kosovo [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/list/724/gallery/>.

³¹ THE CONVERSATION, The condemnation of memory: what's behind the destruction of World Heritage sites [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://theconversation.com/the-condemnation-of-memory-whats-behind-the-destruction-of-world-heritage-sites-36579>.

³² INTERNATIONAL BUSINESS TIMES, How The US Lost UNESCO Voting Rights (And Why It's A Big Deal) [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.ibtimes.com/how-us-lost-unesco-voting-rights-why-its-big-deal-1465392>.

³³ REUTERS, U.S., Israel lose voting rights at UNESCO over Palestine row [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2013/11/08/us-unesco-idUSBRE9A70I320131108>.

³⁴ INTERNATIONAL BUSINESS TIMES, How The US Lost UNESCO Voting Rights (And Why It's A Big Deal) [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.ibtimes.com/how-us-lost-unesco-voting-rights-why-its-big-deal-1465392>.

3.4 Co se dá změnit

Tyto změny si můžeme rozdělit na dva druhy: na **obecný princip ochrany památek** a na **konkrétní řešení současné kritické situace**, která se sice nejvíce projevuje v již zmiňované lokalitě Blízkého východu, ale má globální dopady. V obecné rovině existují různé pohledy na to, jak by se lidstvo k ochraně památek mělo stavět. Jedním názorem je, že důležité je mít záznamy o památkách a o tom, co pro lidstvo znamenají, avšak jejich fyzická přítomnost je nedůležitá. Další pohled tvrdí, že památky nemusí být původní, ale znovu postavené, pokud mají podobu původních. Takto to například dělá Japonsko. Jejich svatyně mohou být klidně postaveny podesáté, nicméně ve stejné podobě a se stejným významem, který Japonci uznávají.³⁵ Existuje samozřejmě i moderní pohled většiny světa – je důležité památky dobře zdokumentovat i zachovat.³⁶

Mezinárodní společenství se musí vyrovnat především se **současnou kritickou situací**. Co je tedy potřeba změnit, aby na Blízkém východě nebyly ničeny tisíce let staré chrámy a vykrádány hrobky?

Bylo by vhodné **změnit ekonomickou politiku týkající se krádeží historických artefaktů a jejich prodeje**. Je potřeba lépe hlídat mezinárodní trh, stanovit přísnější tresty a zmenšit ekonomickou výhodnost prodeje takovýchto předmětů. V tomto ohledu se už začínají dělat první malé krůčky. Například Mezinárodní rada muzeí (International Council of Museums) už publikuje online průvodce ke kradeným předmětům (tzv. **Red List**), který radí, jak je poznat a jak se zachovat v případě odhalení některého podezřelého předmětu.³⁷

Prvním krokem k lepší ochraně by bylo přesvědčení amerického Kongresu, že sabotování UNESCO tolik netrestá Palestinu, ale státy, které nyní potřebují pomoc, již se jim kvůli nedostatku prostředků nedostává. Navíc se USA samy připravují o možnost přímo se podílet na budování mezinárodní spolupráce v této oblasti. Po třech letech bojkotu by se USA jako jedna za světových velmocí měly opět zapojit do boje proti kulturnímu terorismu a **obnovit své příspěvky**, které tvořily velkou část rozpočtu organizace.

Podle UNESCO je potřeba zvětšit úsilí a možnosti států vyrovnat se s tímto problémem, vytrénovat speciální vojenské jednotky, zajistit více finančních zdrojů a více expertů přímo na

³⁵ FINANCIAL TIMES, Is it time to rethink our ideas about preserving world heritage? [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.ft.com/intl/cms/s/2/545458d4-fae9-11e4-9aed-00144feab7de.html#axzz3eGYxde8Z>.

³⁶ UNESCO, Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/armed-conflict-and-heritage/the-hague-convention/>.

³⁷ INTERNATIONAL COUNCIL OF MUSEUMS, Red List [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://icom.museum/programmes/fighting-illicit-traffic/red-list/>.

místě, kteří mohou koordinovat tamější snahy kulturu ochránit a poskytnou místním odborné rady.³⁸ Sama Bokova si je vědoma toho, že „legislativní texty nikdy nebudou tak rychlé jako raketa“.³⁹

Lze se zamyslet i nad vytvořením podobné organizace, jako byli již zmiňovaní Monuments Men během druhé světové války, kteří byli velmi úspěšní i ve velmi omezeném počtu mužů. Tato jednotka by se měla skládat z dobrovolníků, kteří by shromažďovali a chránili a kradené kulturní památky vyšetřovali jejich ničení. Na rozdíl od MFAA by experti neměli být spojeni pouze s jednou stranou konfliktu – **skupina by měla být apolitická** a zaměřená výhradně na ochranu památek.

Speciální jednotky pro umění a starožitnosti jsou v dnešních armádách vzácné, místo nich existují neziskové organizace, které se je snaží zastoupit. **Organizace s podobnými cíli by měly být více propagovány a štědře podporovány členskými státy UNESCO.**

Co se týče právní úpravy, země a mezinárodní organizace musejí k dispozici dostat více prostředků, jak si ochranu památek vynucovat, zachovávat a trestat případná porušení. Momentálně již legislativa dobře určuje, co se nesmí, ale nabízí toho pramálo, jak tyto zákazy vykonávat. **Vytvářet zcela novou legislativu nemá smysl.** Svět již má k dispozici dobrý základ v podobě Haagské konvence, která je postavena na předchozích dohodách, a která už je mezinárodním společenstvím uznávána. Důležité je dát jí k tomu prostředky.

4 Závěr

Lze polemizovat o tom, zdali má smysl chránit naše památky a vynakládat na to velké finanční prostředky. Faktem ale zůstává, že většina světových národů se shodla na tom, že ano.

Nyní před nimi však stojí otázka, jak toho bezpečně a efektivně docílit. Současný systém smluv bývá ignorován kvůli nedostatečným sankcím a nejednotnosti v úsilí o jejich ochranu.

Každou chvíli je zničen kus lidské historie, nebo je prodán na černém trhu a živí teroristickou organizaci. Mezinárodní společenství by se mělo pozastavit nad tím, co je špatně, a současné dohody upravit, aby reagovaly na tuto krizi.

³⁸ UNESCO: UNESCO and Iraq launch project for conservation of World Heritage site of Samarra [online]. [cit. 2015-07-30]. Dostupné z: http://www.unesco.org/new/en/media-services/single-view/news/unesco_and_iraq_launch_project_for_conservation_of_world_heritage_site_of_samarra/#.VbpCp_ntm_WU.

³⁹ Irina Bokova, 2012, CARNEGIE COUNCIL FOR ETHICS IN INTERNATIONAL AFFAIRS, The Fate of Cultural Property in Wartime: Why it Matters and What Should Be Done [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://www.carnegiecouncil.org/publications/ethics_online/0085.

Otázky k zamyšlení

- Za jakou cenu památky ochraňovat?
- Jaký postoj k ochraně památek zastává váš stát? Angažuje se nějak v mezinárodní ochraně památek?
- Podepsal Haagskou konvenci a dodržoval ji vždy? Pokud ne, jaké to mělo následky a snaží se to napravit?
- Co by se mělo změnit? Co by naopak mělo zůstat?
- Jaké metody by mohl váš stát nabídnout k lepší vymahatelnosti podmínek konvence (viz. Kapitola 3.2)?

Doporučené zdroje

CULTURE AND DEVELOPMENT, Preservation management for libraries, archives and museums: CHAPTER 9: Preserving cultural heritage in times of conflict

[online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.culture-and-development.info/issues/conflict.htm>

Výtečný zdroj, kde nejenže člověk nalezne úvod do problematiky, stručný přehled mezinárodních dohod a důvody, proč nefungují, ale především jsou zde detailně popsány některé krize, kdy ochrana památek byla potřeba, ale selhala.

UNESCO, List of World Heritage in Danger [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/danger/>

Odkaz na Seznam světového dědictví v ohrožení, kde naleznete odkaz na samotný seznam, informace o detailním fungování a další užitečné věci.

Pár odkazů týkajících se momentální situace ohrožující kulturní dědictví v některých státech, nadšenějším jedincům se doporučuje najít si o současné situaci co nejvíce dalších podobných článků, jsou dobře dostupné a jednoduše srozumitelné:

- HYPERALLERGIC, Yemeni War Leads to Massive Destruction of Cultural Heritage [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://hyperallergic.com/209933/yemeni-war-leads-to-massive-destruction-of-cultural-heritage/>.
- CULTURAL PROPERTY TRAINING RESOURCE, The Impact of War on Iraq's Cultural Heritage: Operation Iraqi Freedom [online]. [cit. 2015-07-11].

Dostupné z: <http://www.cemml.colostate.edu/cultural/09476/chp04-12iragenl.html>.

- COUNCIL ON FOREIGN RELATIONS, Guest Post: Preventing Cultural Destruction by ISIS [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://blogs.cfr.org/zenko/2015/03/06/guest-post-preventing-cultural-destruction-by-isis/>.
- WALL STREET JOURNAL, Syrian 'Monuments Men' Race to Protect Antiquities as Looting Bankrolls Terror [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.wsj.com/articles/syrian-monuments-men-race-to-protect-antiquities-as-looting-bankrolls-terror-1423615241> (k dispozici kvalitní porovnání satelitních snímků jednoho z historických objektů před a po destrukci).

Satelitní snímky srovnávací objekty před a po destrukci způsobenou IS.

- BBC, Syrian heritage destruction revealed in satellite images [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-29255315>.
- AMERICAN ASSOCIATION FOR THE ADVANCEMENT OF SCIENCE, Ancient History, Modern Destruction: Assessing the Current Status of Syria's World Heritage Sites Using High-Resolution Satellite Imagery [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.aaas.org/page/ancient-history-modern-destruction-assessing-current-status-syria-s-world-heritage-sites-using>.

UNESCO, Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z:

<http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/armed-conflict-and-heritage/the-hague-convention/> - Samozřejmě si každý povinně přečte Haagskou konvenci, zjistí, jestli jí jeho stát podepsal a podobně.

<https://twitter.com/conflictantiq> - Účet na twitteru, který každodenně přináší zprávy o destrukci historických míst, zajímavé obrázky i ne moc mediálně známé informace.

Seznam použitých zdrojů

AMERICAN ASSOCIATION FOR THE ADVANCEMENT OF SCIENCE, Ancient History, Modern Destruction: Assessing the Current Status of Syria's World Heritage Sites Using High-Resolution Satellite Imagery [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.aaas.org/page/ancient-history-modern-destruction-assessing-current-status-syria-s-world-heritage-sites-using>.

ASSOCIATION FOR RESEARCH INTO CRIMES AGAINST ART, Essay: Do you think art collectors might be tempted to buy Syrian antiquities (looted or otherwise?). We say resoundingly, yes [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://art-crime.blogspot.co.uk/2014/11/do-you-think-art-collectors-might-be.html>.

BBC, Islamic State and the 'blood antique' trade [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/culture/story/20150402-is-and-the-blood-antique-trade>.

BBC, Syrian heritage destruction revealed in satellite images [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-29255315>.

BBC, Unesco condemns Yemen heritage site 'air strike' [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-33108113>.

CARNEGIE COUNCIL FOR ETHICS IN INTERNATIONAL AFFAIRS, The Fate of Cultural Property in War time: Why it Matters and What Should Be Done [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://www.carnegiecouncil.org/publications/ethics_online/0085.

COUNCIL ON FOREIGN RELATIONS, Guest Post: Preventing Cultural Destruction by ISIS [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://blogs.cfr.org/zenko/2015/03/06/guest-post-preventing-cultural-destruction-by-isis/>.

CRIMES OF WAR, Cultural Property and Historical Monuments [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.crimesofwar.org/a-z-guide/cultural-property-and-historical-monuments/>.

CULTURAL PROPERTY TRAINING RESOURCE, The Impact of War on Iraq's Cultural Heritage: Operation Iraqi Freedom [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.cemml.colostate.edu/cultural/09476/chp04-12iraqenl.html>.

CULTURE AND DEVELOPMENT, Preservation management for libraries, archives and museums: CHAPTER 9: Preserving cultural heritage in times of conflict [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.culture-and-development.info/issues/conflict.htm>.

FINANCIAL TIMES, Is it time to rethink our ideas about preserving world heritage? [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.ft.com/intl/cms/s/2/545458d4-fae9-11e4-9aed-00144feab7de.html#axzz3eGYxde8Z>.

FIVETHIRTYEIGHT, Dangerous Times For The World's Cultural Heritage [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://fivethirtyeight.com/datalab/dangerous-times-for-the-worlds-cultural-heritage/>.

GLOBAL POLICY FORUM, Destruction of Cultural Heritage [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <https://www.globalpolicy.org/humanitarian-issues-in-iraq/consequences-of-the-war-and-occupation-of-iraq/destruction-of-iraqs-cultural-heritage.html>.

GETTY, Cultural Heritage Policy Documents: Roerich Pact: Protection of Artistic and Scientific Institutions and Historic Monuments (1935) [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://www.getty.edu/conservation/publications_resources/research_resources/charters/charter05.html.

HERITAGE FOR PEACE, Heritage and Conflict [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.heritageforpeace.org/heritage-for-peace/>.

HYPERALLERGIC, Why Is No One Talking About Libya's Cultural Destruction? [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://hyperallergic.com/179246/why-is-no-one-talking-about-libyas-cultural-destruction/>.

HYPERALLERGIC, Yemeni War Leads to Massive Destruction of Cultural Heritage [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://hyperallergic.com/209933/yemeni-war-leads-to-massive-destruction-of-cultural-heritage/>.

INTERNATIONAL BUSINESS TIMES, How The US Lost UNESCO Voting Rights (And Why It's A Big Deal) [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.ibtimes.com/how-us-lost-unesco-voting-rights-why-its-big-deal-1465392>.

INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS, Protocol for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict. The Hague, 14 May 1954 [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <https://www.icrc.org/ihl/INTRO/410?OpenDocument>.

INTERNATIONAL COUNCIL OF MUSEUMS, Red List [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://icom.museum/programmes/fighting-illicit-traffic/red-list/>.

NEW YORK TIMES, The Lieber Codes [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://opinionator.blogs.nytimes.com/2013/04/24/the-lieber-codes/>.

SMITHSONIAN.COM, Q+A: How To Save the Arts in Times of War [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.smithsonianmag.com/smithsonian-institution/qa-how-to-save-the-arts-in-times-of-war-5506188/?no-ist>.

TELEGRAPH, Yemen: the Unesco heritage slowly being destroyed [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/travel/destinations/middleeast/yemen/11678151/Yemen-the-Unesco-heritage-slowly-being-destroyed.html>.

THE CONVERSATION, The condemnation of memory: what's behind the destruction of World Heritage sites [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://theconversation.com/the-condemnation-of-memory-whats-behind-the-destruction-of-world-heritage-sites-36579>.

THE GUARDIAN: Isis vandalism has Libya fearing for its cultural treasures [online]. [cit. 2015-07-30]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2015/mar/07/isis-destroy-libya-cultural-treasures>.

THE US COMMITTEE OF THE BLUE SHIELD, Roerich Pact, Treaty on the Protection of Artistic and Scientific Institutions and Historic Monuments [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://uscbs.org/1935-roerich-pact.html>.

UNESCO, Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/conventiontext/>.

UNESCO, Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/armed-conflict-and-heritage/the-hague-convention/>.

UNESCO, Convention on the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Property – 1970 [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/illicit-trafficking-of-cultural-property/1970-convention/>.

UNESCO, International Register of Cultural Property under Special Protection Co-ordination of Implementation of Conventions Protecting the Cultural Heritage [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/archive/94-3-f12.htm>.

UNESCO, List of World Heritage in Danger [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/danger/>.

UNESCO, The Hague Convention (czech) [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z:
http://www.unesco.org/culture/laws/pdf/czech_1954HC.pdf.

UNESCO: UNESCO and Iraq launch project for conservation of World Heritage site of Samarra [online]. [cit. 2015-07-30]. Dostupné z: http://www.unesco.org/new/en/media-services/single-view/news/unesco_and_iraq_launch_project_for_conservation_of_world_heritage_site_of_samarra/#.VbpCp_ntmWU.

UNESCO, UNESCO strengthen saction to safe guard cultural heritage under attack [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/news/1176/>.

WALL STREET JOURNAL, Syrian 'Monuments Men' Race to Protect Antiquities as Looting Bankrolls Terror [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.wsj.com/articles/syrian-monuments-men-race-to-protect-antiquities-as-looting-bankrolls-terror-1423615241>.

YALE LAW SCHOOL, LILLIAN GOLDMAN LAW LIBRARY, General Orders No. 100 : The Lieber Code [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z:
http://avalon.law.yale.edu/19th_century/lieber.asp

Top partneři

Generální partner
Pražského studentského summitu

Hlavní partner
Modelu OSN

Hlavní partner Modelu NATO

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

Univerzitní partner

Hlavní partner Modelu EU

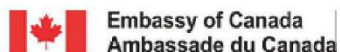
Partner jednání

Partner zahájení

Partneři Modelů

Mediální partneři

Hlavní mediální partner

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

Hlavní mediální partner

IHNED.cz

Mediální partner

RESPEKT

Partner Chronicle

METROPOLITNÍ
UNIVERZITA PRAHA

Za podpory

AUTO ZRUCKÝ
DEALER NISSAN

SCIO

**Asociace
pro mezinárodní
otázky**
Association
for International
Affairs

Pražský studentský summit
projekt Asociace pro mezinárodní otázky